

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้ นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในสโมสรฟุตบอลไทย*

The Roles of Thai Politicians in a Thai Football Club:
Business or Politics

ชาลินี สนพลาฯ**

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีนักการเมืองและเครือข่ายได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในสโมสรฟุตบอลไทยเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีกพบว่าในฤดูกาล 2554-2557 ซึ่งเป็นฤดูกาลที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาของผู้เขียน มีสโมสรฟุตบอลที่เข้าร่วมแข่งขันไทยพรีเมียร์ลีกทั้งสิ้น จำนวน 26 สโมสร โดยมีสโมสรฟุตบอลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักการเมืองและเครือข่ายนักการเมืองจำนวน 12 สโมสร คิดเป็นร้อยละ 46.15 ของสโมสรทั้งหมด แม้เหตุผลหรือแรงจูงใจที่ทำให้ให้นักการเมืองแต่ละคนสนใจวงการฟุตบอลอาจจะแตกต่างกันได้ แต่ปัจจัยเชิงโครงสร้างก็มีส่วนสำคัญที่เปิดทางให้นักการเมืองสามารถเข้ามาสู่พื้นที่สโมสรฟุตบอลได้ ดังนั้นบทความนี้มุ่งอธิบายถึงบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อต่อการแสดงบทบาทของนักการเมืองในสโมสรฟุตบอลไทย

จากการศึกษาพบว่าเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดโอกาสและดึงดูดให้นักการเมืองไทยสนใจวงการฟุตบอลไทยมี 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การรวมลีกฟุตบอลอาชีพระหว่างไทยลีก (Thai League) กับโปรวินเชียลลีก (Provincial League) เข้าด้วยกัน เป็นไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก (Thailand Premiere League) ซึ่งส่งผลให้การแข่งขันฟุตบอลอาชีพได้รับความสนใจจากแฟนบอลมากขึ้น (2) การกระจายอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ส่งผลให้การแข่งขัน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต เรื่องบทบาทของสโมสรฟุตบอลอาชีพ (Chonburi Football Club) ในการรักษาและสร้างฐานเสียงทางการเมืองของกลุ่ม “เรารักชลบุรี” สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความเข้มข้นและได้รับความสนใจจากนักการเมืองมากขึ้น ทั้งยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหน้าที่ด้านการส่งเสริมกีฬาและการดูแลสนามกีฬาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของฟุตบอลอาชีพ (3) ความเป็นสถาบันของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นหลังหมดยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ กล่าวคือ การเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางหลักในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง นักการเมืองจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาฐานเสียงมากขึ้น ทำให้สโมสรฟุตบอลถูกมองในฐานะช่องทางหนึ่งในการสร้างและรักษาฐานเสียงด้วย (4) ความไม่คุ้มค่าของการลงทุนในทางธุรกิจ และสถานะความได้เปรียบด้านทรัพยากรของนักการเมือง ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองสามารถสนับสนุนสโมสรฟุตบอลได้สะดวกกว่าคนกลุ่มอื่นในท้องถิ่น

คำสำคัญ: กีฬากับการเมือง, ไทยพรีเมียร์ลีก, การเมืองท้องถิ่น

Abstract

Nowadays there are several politicians and their relatives taking part in Thai football clubs. From 2011-2014, 12 out of 26 clubs in the Thai Premier League were owned or sponsored by politicians. This study tries to explain the increasing roles of Thai politicians in football clubs by focusing on economic structure and political context. The study revealed that there are five crucial conditions that enable and attract politicians to invest in football clubs.

(1) The unification of Thai League (a league for clubs located in Bangkok) and Provincial League (a league for provincial clubs) into a single league as Thailand Premiere League caused Thai professional football competition to become more popular.

(2) The decentralization under the 1997 Constitution made local politics more important and allowed local authorities to take responsibility for promoting local sport and managing sport stadiums.

(3) The institutionalization of elections in Thai politics after the so-called semi-democracy era made election the only legitimate path to political office. It drove politicians to pay closer attention to their voters. Thus, the popularity of football is seen as one powerful means to building and maintaining the relationship between politicians and voters.

(4) Currently, football clubs in Thailand are not economically profitable businesses. As a result, club ownership is not attractive to ordinary businessmen, but it is to politicians. Politicians have an advantaged economic status, compared with others within their localities, so they are able to sponsor and get non-economic benefits from a football club.

Keywords: sport and politics, Thai Premier League, local politics

บทนำ

ปัจจุบันมีนักการเมืองและเครือข่ายได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในสโมสรฟุตบอลไทยเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกพบว่าในฤดูกาล 2554-2557 ซึ่งเป็นฤดูกาลที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาของผู้เขียน มีสโมสรฟุตบอลที่เข้าร่วมแข่งขันไทยพรีเมียร์ลีกทั้งสิ้นจำนวน 26 สโมสร¹ โดยในจำนวนนี้มีสโมสรฟุตบอลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักการเมืองและเครือญาตินักการเมืองจำนวน 12 สโมสร คิดเป็นร้อยละ 46.15 ของสโมสรทั้งหมด สโมสรที่เป็นของภาคธุรกิจเอกชนจำนวน 6 สโมสร คิดเป็นร้อยละ 23.08 ของสโมสรทั้งหมด และมีสโมสรที่มีลักษณะเป็นสโมสรของหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 8 สโมสร คิดเป็นร้อยละ 30.77 ของสโมสรทั้งหมด รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1 แม้เหตุผลหรือแรงดึงดูดที่ทำให้นักการเมืองแต่ละคนสนใจวงการฟุตบอลอาจจะแตกต่างกันได้ แต่ปัจจัยเชิงโครงสร้างก็มีส่วนสำคัญที่เปิดทางให้นักการเมืองสามารถเข้ามาสู่พื้นที่สโมสรฟุตบอลได้ ดังนั้นบทความนี้ มุ่งอธิบายถึงบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อต่อการแสดงบทบาทของนักการเมืองในสโมสรฟุตบอลไทย

จากการศึกษาของณัฐกรณ์ วิฑิตานนท์ (2557, น. 101-151) พบว่าความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับสโมสรฟุตบอลมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในลีกฟุตบอลของประเทศไทยเท่านั้น หากยังพบได้ในลีกฟุตบอลของประเทศในแถบแอฟริกา ตะวันออกกลาง และประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย เนื่องจากสโมสรฟุตบอลในกลุ่มประเทศเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรในการดำเนินงานของสโมสรฟุตบอลจากนักการเมือง ขณะที่นักการเมืองเองก็มองเห็นช่องทางในการสร้างฐานเสียง

จากกลุ่มแฟนบอลด้วย อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์โดยตรงของนักการเมืองกับสโมสรฟุตบอลจะพบได้น้อยมากในลีกฟุตบอลในประเทศแถบยุโรปและอเมริกา ซึ่งนักวิชาการอธิบายว่าเป็นเพราะลีกฟุตบอลในประเทศกลุ่มหลังนี้มีลักษณะเป็นทุนนิยมโลกาภิวัตน์สูง

เมื่อวิเคราะห์ต่อยอดจากประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนพบว่าเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดโอกาสและดึงดูดให้นักการเมืองไทยสนใจวงการฟุตบอลไทยมี 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การรวมลีกฟุตบอลอาชีพระหว่างไทยลีก (Thai League) กับโปรวินเชียลลีก (Provincial League) เข้าด้วยกัน เป็นไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก (Thailand Premiere League) (2) การกระจายอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (3) ความเป็นสถาบันของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นหลังหมดยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ (4) ความไม่คุ้มค่าของการลงทุนในทางธุรกิจ และสถานะความได้เปรียบด้านทรัพยากรของนักการเมือง

¹ การแข่งขันฟุตบอลลีกของไทยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) พรีเมียร์ลีก เป็นลีกระดับสูงสุด 2) ดิวิชั่น 1 เป็นลีกระดับรอง และ 3) ดิวิชั่น 2 เป็นลีกระดับล่างสุด แบ่งการแข่งขันออกเป็น 8 ภูมิภาค

ตารางที่ 1: แสดงรายชื่อสโมสรฟุตบอลที่เข้าร่วมแข่งขันฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก ฤดูกาล 2554-2557²

สโมสร	ประธานสโมสร/ ความสัมพันธ์ของผู้ลงทุน	ลักษณะ ผู้ลงทุน	ฤดูกาลที่ร่วมแข่งขัน			
			2554	2555	2556	2557
บางกอก กลาสเอพซี	ปวิณ ภิมรัมย์ภัคดี/บริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	นักธุรกิจ	/	/	/	/
บีบีซียู เอพซี	พิชญ์ โภธารามิก ³ /บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	นักธุรกิจ	/			
บีอีซีเทโรศาสน	ไบรอัน มาคา/บริษัท บีอีซี-เทโร เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)	นักธุรกิจ	/	/	/	/
แบงคอก ยูไนเต็ด	ขจร เจียรนวนนท์/บริษัท ทู คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	นักธุรกิจ			/	/
SCG เมืองทอง ยูไนเต็ด	พงษ์ศักดิ์ ผลอนันต์/บริษัท สยาม สปอร์ตซินดิเคท จำกัด (มหาชน)	นักธุรกิจ	/	/	/	/
โอสถสภา M-150 สระบุรี	ธีชรินทร์ โอสถานุเคราะห์/ บริษัท โอสถสภา จำกัด	นักธุรกิจ	/	/	/	/
ชลบุรี เอพซี	วิทยา คุณปลื้ม/ พรรคพลังชล	นักการเมือง	/	/	/	/
ศรีราชา ชูชุกี เอพซี ⁴	สนธยา/ พรรคพลังชล	นักการเมือง	/			
ขอนแก่น เอพซี	กษม ชนะวงษ์ (บุตรชาย นพ.กระแสร์ ชนะวงษ์ อดีตรัฐมนตรีในรัฐบาล พรรคไทยรักไทย)	นักการเมือง	/			
พัทยา ยูไนเต็ด ⁵	อิทธิพล คุณปลื้ม/ พรรคพลังชล	นักการเมือง	/	/	/	

² รายละเอียดในส่วนนี้ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นจากข้อมูลหลายแหล่ง ได้แก่ เว็บไซต์ www.thaipremierleague.co.th. เว็บไซต์ที่เป็นทางการของสโมสร เว็บไซต์ของหน่วยงาน/บริษัทต้นสังกัด และ วัชรินทร์ วิฑิตานนท์. “การเมืองกับฟุตบอลไทย” ใน วสันต์ ปัญญาแก้ว, (บ.ก.). **ฟุตบอลไทย ประวัติศาสตร์ อำนาจ การเมือง และความเป็นชาย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555, น. 132-136.

³ พิชญ์ โภธารามิก เป็นบุตรชายของอดีตนายก โภธารามิก อดีตนายก ส.ส.พรรคไทยรักไทย

⁴ ในฤดูกาล 2554-2556 สโมสรศรีราชา บ้านบึง เอพซี ใช้ชื่อว่า สโมสรศรีราชา ชูชุกี เอพซี มีสนธยา คุณปลื้ม แกนนำพรรคพลังชล เป็นประธานสโมสร ต่อมาในฤดูกาล 2557 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสโมสรศรีราชา บ้านบึง เอพซี มีขณะศักดิ์ สุระประเสริฐ หนึ่งในผู้บริหารสโมสรชลบุรี เอพซี เป็นประธานสโมสร และปัจจุบันฤดูกาล 2558 ได้โอนกรรมสิทธิ์ให้สโมสรทวีวัฒนา เอพซี ซึ่งมีเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ อดีตนายก ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์เป็นประธานสโมสร

⁵ ปัจจุบันสโมสรพัทยา ยูไนเต็ดเล่นอยู่ในดิวิชั่น 1 มีประธานสโมสรคือ พรรณธฤต เนื่องจางค์ หลานของประโยชน์ เนื่องจางค์ อดีตนายก ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์

สโมสร	ประธานสโมสร/ ความสัมพันธ์ของผู้ลงทุน	ลักษณะ ผู้ลงทุน	ฤดูกาลที่ร่วมแข่งขัน			
			2554	2555	2556	2557
ชัยนาท ฮอว์นบิล	อนุชา นาคาศัย ⁶ /พรรคเพื่อไทย	นักการเมือง	/	/	/	/
เชียงราย ยูไนเต็ด	मितติ ดิยะไพรัช/พรรคเพื่อไทย	นักการเมือง	/	/	/	/
บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ⁷	เนวิน ชิดชอบ ⁸ /พรรคภูมิใจไทย	นักการเมือง		/	/	/
ราชบุรี มิตรผล	บุญยิ่ง นิติกาญญา/พรรคเพื่อไทย	นักการเมือง			/	/
ศรีสะเกษเอฟซี	ธเนศ เครือรัตน์/พรรคเพื่อไทย	นักการเมือง	/	/ ⁹		/
สุพรรณบุรี เอฟซี	วรารุช ศิลปอาชา/ พรรคชาติไทยพัฒนา	นักการเมือง			/	/
สงขลา ยูไนเต็ด (วัวชน ยูไนเต็ด)	นิพนธ์ บุญญามณี/พรรคประชาธิปัตย์	นักการเมือง		/		
สมุทรสงคราม เอฟซี	สมชาย ต้นประเสริฐ/นายกเทศมนตรี เมืองสมุทรสงคราม	นักการเมือง	/	/	/	/
ทีโอที เอสซี	ยงยุทธ วัฒนสินธุ์/บริษัท ทีโอที จำกัด มหาชน	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	/	/	/	/
อาร์มี่ ยูไนเต็ด	พล.อ.อุดมเดช สีตบุตร/ กองทัพบก	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	/	/	/	/
ราชนาวิสโมสร	พล.ร.ท.ประพลดิพร อักษรมัต/ กองทัพเรือ	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	/			

⁶ นักการเมืองตระกูลนาคาศัย และนิติกาญญา เดิมสังกัดพรรคภูมิใจไทย แต่หลังการยุบสภาเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ได้ย้ายไปสมัครเข้าร่วมพรรคเพื่อไทย (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2556 สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/550297>)

⁷ ในฤดูกาล 2554 สโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ใช้ชื่อว่า สโมสรบุรีรัมย์ พีอีเอ เนื่องจากเนวิน ชิดชอบ ได้ซื้อหุ้นของสโมสรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจำนวน 70 % ต่อมาในฤดูกาล 2555 จึงได้ซื้อหุ้นเพิ่มอีก 30% และเปลี่ยนชื่อจากสโมสรบุรีรัมย์ พีอีเอ มาเป็นสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด

⁸ ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์เนวิน ชิดชอบ ของนิตยสารฟอร์บส์ไทยแลนด์ ระบุว่าเนวิน ชิดชอบ เป็นที่ปรึกษาให้กับพรรคภูมิใจไทย และศักดิ์สยาม ชิดชอบ น้องชายของเนวิน ชิดชอบ ก็ดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคภูมิใจไทย ผู้วิจัยจึงจัดให้บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด อยู่ในกลุ่มสโมสรที่มีเจ้าของเป็นนักการเมืองและเครือญาตินักการเมือง (กองบรรณาธิการนิตยสารฟอร์บส์ ไทยแลนด์, 2556, น.42-51)

⁹ ในฤดูกาล 2555 สิทธิในการส่งสโมสรเข้าแข่งขันของศรีสะเกษเอฟซี ตกเป็นของสโมสรอีสาน ยูไนเต็ด ต่อมาเกิดกรณีพิพาทเรื่องสิทธิดังกล่าว ศาลปกครองจังหวัดอุบลราชธานีจึงมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ส่งผลให้สโมสรศรีสะเกษเอฟซี ต้องยุติการแข่งขันชั่วคราวในฤดูกาล 2556 (สยามกีฬา, 2556, น.1,23)

สโมสร	ประธานสโมสร/ ความสัมพันธ์ของผู้ลงทุน	ลักษณะ ผู้ลงทุน	ฤดูกาลที่ร่วมแข่งขัน			
			2554	2555	2556	2557
การทำเรือ เอฟซี ¹⁰	ทรง วงษ์วานิช/การทำเรือ แห่งประเทศไทย	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	/	/		/
แอร์ฟอร์ซ ยูไนเต็ด	พล.อ.อ.อานนท์ จารยะพันธุ์/ กองทัพอากาศ	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ				/
เพื่อนตำรวจ ¹¹	พล.ต.อ.วรพงษ์ ชิวปรีชา/สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	/	/	/	/
ปตท. ระยอง	สุพัฒน์พงษ์ พันธุ์มีเชาว์/บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ				
ทีทีเอ็ม เอฟซี ¹²	ดาวน้อย สุทธินิภาพันธ์/ โรงงานยาสูบ	หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ				

การรวมลีกฟุตบอลอาชีพระหว่าง ไทยลีก (Thai League) กับ โปรวินเชียลลีก (Provincial League)

การแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของไทยนั้นเริ่มขึ้นเมื่อปี 2539 โดยใช้ชื่อว่า “จอห์นนี่ วอล์กเกอร์ ไทยแลนด์ ซอกเกอร์ลีก” (Johnny Walker Thailand Soccer League)¹³ แต่สโมสรที่เข้าร่วมแข่งขันส่วนใหญ่เป็นสโมสรที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาในปี 2542 จึงได้จัดการแข่งขันโปรวินเชียลลีก (Provincial League) ขึ้นเป็นลีกคู่ขนานเพื่อให้สโมสรฟุตบอลประจำจังหวัดต่างๆ เข้าร่วมแข่งขันแต่การดำเนินงานทั้ง 2 ลีกยังไม่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จมากนัก จากการสำรวจความเห็นประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่สำรวจไปมาบริเวณสนามแข่งขันฟุตบอลไทยแลนด์พรีเมียร์ลีกโดยปิ่นนารา คุณานนท์ และคณะ (2548) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดรู้จักสโมสรฟุตบอลที่แข่งขันในไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก แต่มีเพียงร้อยละ 29.7 ที่เคยเข้าชมการแข่งขัน และมีเพียงร้อยละ 24.5 ที่มีเสื้อของสโมสรฟุตบอลไทย ส่วนการศึกษาของทวีชัย ตรีเลิศวานิชย์ (2544) พบว่าปัญหาที่สำคัญของการจัดการแข่งขันฟุตบอลโปรวินเชียลลีกครั้งที่ 2 คือปัญหาเรื่องขาดแคลนงบประมาณ จึงอาจสรุปได้ว่าการแข่งขันไทยลีกของสโมสรจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่สามารถสร้างฐานแฟนบอลได้มากนัก ขณะที่การแข่งขันโปรวินเชียลลีกของสโมสรประจำ

¹⁰ ปัจจุบันประธานสโมสรการทำเรือ เอฟซี คือ นवलพรรณ ลำชา กรรมการผู้จัดการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด มหาชน

¹¹ ปัจจุบันสโมสรเพื่อนตำรวจเล่นอยู่ในดิวิชั่น 1 มีประธานสโมสรคือ สัมฤทธิ์ บัณฑิตกฤษดา ประธานบริษัท สัญญาประกันภัย จำกัด (มหาชน)

¹² สโมสรทีทีเอ็มเอฟซี เดิมเคยใช้ชื่อ “ทีทีเอ็มเอฟซี พิจิตร” ในฤดูกาล 2554 และชื่อ “ทีทีเอ็ม เชียงใหม่” ในฤดูกาล 2555 ตามชื่อจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสนามเหย้าในขณะนั้น

¹³ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ไทยลีก” (Thai League) ในปี 2547

จังหวัดที่ขาดงบประมาณที่จะสร้างและดึงดูดนักฟุตบอลที่มีความสามารถ จากปัญหานี้ทำให้การกีฬาแห่งประเทศไทยและสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รวมลีกฟุตบอลอาชีพของไทยทั้ง 2 ลีกเข้าเป็นลีกเดียวกันในปี 2550 ภายใต้ชื่อใหม่ว่า “ไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก” (Thailand Premiere League)¹⁴ ซึ่งทำให้การแข่งขันฟุตบอลลีกได้รับความนิยมนมากขึ้นเรื่อยๆ จากเดิมที่ถูกกล่าวถึงว่าเป็นการแข่งขันที่ “เตะกันเอง ดูกันเอง” หรือ “ที่นั่งไม่มีมีแต่ที่นอน” (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.51) กลับมีผู้ชมเฉลี่ยต่อนัดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในฤดูกาล 2557 ที่เพิ่งสิ้นสุดลงไป มีผู้ชมเฉลี่ยต่อนัดสูงถึง 5,041 คน¹⁵ ซึ่งความนิยมที่เพิ่มขึ้นช่วยสร้างความตื่นตัวให้กับการแข่งขันฟุตบอลลีกแม้ในยามที่ฟุตบอลทีมชาติไม่ประสบความสำเร็จดังที่แฟนบอลไทยปรารถนา ขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยดึงดูดนักลงทุนและนักการเมืองให้สนใจลงทุนในสโมสรฟุตบอลมากขึ้นด้วย

ในส่วนของนักลงทุนจากภาคธุรกิจที่เพิ่มขึ้นนั้นพิจารณาได้จากจำนวนผู้สนับสนุนรายใหม่ๆ ที่เข้ามาสนับสนุนสโมสรฟุตบอลมีจำนวนเพิ่มขึ้น และหลากหลายขึ้น เช่นกรณีของสโมสรชลบุรี เอฟซี ในฤดูกาล 2550 มีผู้สนับสนุนจำนวน 8 ราย¹⁶ (จิระศักดิ์ โจมทอง, ม.ป.ป., ปกใน) แต่ในฤดูกาล 2557 สโมสรชลบุรีมีผู้สนับสนุนทั้งสิ้น 20 ราย¹⁷ เพิ่มขึ้นถึง 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 150 ของจำนวนผู้สนับสนุนเดิม โดยผู้สนับสนุนใหม่บางราย เช่น ผลิตภัณฑ์ 3 แคบตเตอร์รี่ซึ่งเดิมให้การสนับสนุนสโมสรฟุตบอลลิเวอร์พูล (แข่งขันอยู่ใน

พรีเมียร์ลีกของประเทศอังกฤษ) ได้หันมาให้การสนับสนุนสโมสรฟุตบอลไทยด้วยตั้งแต่ฤดูกาล 2556 โดยให้เหตุผลว่า “ทางบริษัทได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวงการฟุตบอลไทยที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในขณะนี้ จึงมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับ 3 สโมสรชั้นนำของไทย อย่าง บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด, ชลบุรี เอฟซี และ ราชบุรี มิตรผล เอฟซี” (ผู้จัดการออนไลน์, 2556) รวมทั้งยังมีภาคธุรกิจเอกชนอย่างปวีน ภิรมย์ภักดี กรรมการบริหารและรองผู้จัดการใหญ่ บริษัท บางกอกกลาส จำกัด ที่เข้ามาลงทุนและเป็นประธานสโมสรบางกอกกลาส เอฟซี ในฤดูกาล 2552 และขจร เจียรนวนนท์ผู้อำนวยการบริหารด้านกิจการองค์กร บริษัท ทูคอร์เปอร์เรชั่น เข้ามาลงทุนและเป็นประธานสโมสรฟุตบอลแบงค็อก ยูไนเต็ด ในฤดูกาล 2556 ด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) โดยนักธุรกิจอย่างปวีนอธิบายว่า สโมสรฟุตบอลมีประโยชน์ในทางธุรกิจสำหรับกลุ่มบริษัท บุญรอดใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) สโมสรเป็นช่องทางจำหน่ายเปียร์ลีโอที่ดี โดยเฉพาะในวันที่มีการแข่งขัน (2) สโมสรช่วยสร้างการรับรู้ตราสินค้าในกลุ่มบริษัทบุญรอด (3) ผู้บริโภคที่เป็นแฟนบอลของสโมสรมีแนวโน้มที่สนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ให้การสนับสนุนสโมสรงายขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าแฟนบอลจะตัดสินใจสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท บุญรอดโดยง่ายขึ้น และ (4) สโมสรฟุตบอลเป็นเครื่องมือสร้างภาพลักษณ์ในเรื่องการรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ขององค์กร (สุกรี แมนชัยนิมิต, 2552)

¹⁴ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ไทยพรีเมียร์ลีก” (Thai Premiere League) ในปี 2552

¹⁵ พิจารณาจำนวนผู้ชมเฉลี่ยต่อนัดของฤดูกาล 2554-2557 ได้ในตารางที่ 1.1 ในบทที่ 1 ของวิทยานิพนธ์นี้

¹⁶ ได้แก่ เครื่องดื่มตราข้าง, ทีโอที 3 จี, น้ำอัดลมโคคาโคล่า, เหมราช (บริษัทพัฒนาที่ดิน), ปตท., องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, สมาคมฟุตบอลจังหวัดชลบุรี และผลิตภัณฑ์กีฬาเอพีบี

¹⁷ ได้แก่ เครื่องดื่มตราข้าง, ผลิตภัณฑ์กีฬาไนกี้, เหมราช, องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, สมาคมฟุตบอลจังหวัดชลบุรี, น้ำอัดลมบิ๊กโคล่า (Big Cola), กลุ่มบริษัทสามารถ, รถจักรยานยนต์ยามาฮา, เอไอเอ ประกันชีวิต, สายการบินแอร์เอเชีย, บัตรเครดิตอออน, 3 แคบตเตอร์รี่, พิเทนสเฟิร์ส, โรงแรมชลอินเตอร์, โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีราชา, ร้านอาหารญี่ปุ่นเซ็น, ผลิตภัณฑ์แคนนอน, บริษัทซีทีเอช (CTH), แอร์ไคกันส์ และบริษัทเอสเพียว (Espure)

สำหรับนักลงทุนที่มาจากภาคการเมืองหรือเครือญาติ นักการเมืองนั้น พบว่าภายหลังการรวมลีกมีนักการเมือง เข้ามาลงทุนในสโมสรฟุตบอลเพิ่มขึ้นหลายราย เช่น วราวุธ ศิลปอาชา เข้ามาเป็นประธานสโมสรสุพรรณบุรี เอฟซี ในฤดูกาล 2554 (ไทยรัฐ, 2554, น. 21, 32), เนวิน ชิดชอบ เข้ามาซื้อหุ้นและเป็นประธานสโมสรฟุตบอลการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในฤดูกาล 2553 (แนวหน้า, 2552, น. 1-2), อภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นประธานสโมสร แบงค็อก ยูไนเต็ด ในฤดูกาล 2552 (สยามกีฬา, 2552, น. 20) และประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เป็นประธานสโมสร ทีทีเอ็ม เอฟซี (โรงงานยาสูบ) (แนวหน้า, 2552, น.1-2) เป็นต้น

การกระจายอำนาจ ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540

หลังเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ยุติลง ได้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองไทยจนนำมาสู่การร่างรัฐธรรมนูญ 2540 หรือที่เรียกกันว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน โดยเกษียร เตชะพีระ (2547, บทที่ 3) วิเคราะห์ว่ารัฐธรรมนูญ 2540 นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิรูปประเทศไทยใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) ปฏิรูปแบบเสรีนิยม ด้วยการจำกัดอำนาจรัฐ โดยรัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น พร้อม ๆ กับได้ตั้งองค์กรอิสระขึ้นจำนวนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐ (2) ปฏิรูปแบบประชาธิปไตย ด้วยการกระจายอำนาจรัฐ โดยรัฐธรรมนูญกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรให้แก่ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนมากขึ้น และ (3) ปฏิรูปแบบอำนาจนิยมด้วยการรวมศูนย์อำนาจรัฐ โดยรัฐธรรมนูญได้เพิ่มอำนาจให้แก่ฝ่ายบริหาร ทำให้ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพมากขึ้น

คำอธิบายของเกษียรในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจนั้นสอดคล้องกับศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ (2555, บทที่ 2) ที่อธิบายว่าหลังเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 มีกระแสเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการตอบสนองจากพรรคการเมือง ด้วยการนำข้อเสนอนี้ไปเป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงเลือกตั้งในเดือนกันยายน 2535 จนในที่สุดรัฐสภาได้ผ่านพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ซึ่งพระราชบัญญัติ 2 ฉบับนี้ทำให้ตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้หลุดพ้นจากการครอบงำของราชการส่วนภูมิภาค และถือเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้แก่การปกครองท้องถิ่นไทย

ในส่วนของรัฐธรรมนูญ 2540 เองมีบทบัญญัติอย่างน้อย 10 มาตราที่กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ บทบัญญัติที่สำคัญต่อการวิเคราะห์ของผู้เขียนคือมาตรา 285 ที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมาตรา 284 ที่กำหนดให้ต้องมีการตรากฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนนำมาซึ่งการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้มีการจัดแบ่งภารกิจในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ ในลักษณะที่จะขยายขอบเขตภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กว้างขวางขึ้น (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์, 2552, บทที่ 2) และกำหนดให้มีการจัดสรรภาษีและอากรเงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับ การถ่ายโอนด้วย (วุฒิสาร ตันไชย, 2554, บทที่ 2)

กล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐธรรมนูญ 2540 ทำให้การปกครองท้องถิ่นมีสถานะที่ดีและมีบทบาทความสำคัญมากขึ้น ส่งผลให้การแข่งขันทางการเมืองของการปกครองท้องถิ่นมีความเข้มข้นมากขึ้นตามไปด้วย ผู้เขียนพบว่าหลังการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีนักการเมืองที่เคยสมัครแข่งขันในการเมืองระดับชาติจำนวนหนึ่งกลับไปสมัครแข่งขันในการเมืองระดับท้องถิ่น เช่น ยุทธ อังกินันท์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองเพชรบุรี (มติชนรายวัน, 2543, น.3), วิทยา คุณปลื้ม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (มติชนรายวัน, 2551, น.3), อิทธิพล คุณปลื้ม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี (ผู้จัดการออนไลน์, 2551) และนิพนธ์ บุญญามณี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (สยามรัฐ, 2556, น.6) เป็นต้น เมื่อการแข่งขันในการเมืองระดับท้องถิ่นมีความเข้มข้นขึ้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องหาช่องทางในการสร้างและรักษาฐานเสียงของตนให้มั่นคงและเพิ่มพูนขึ้น ซึ่งการทำสโมสรฟุตบอลก็เป็นตัวเลือกที่ดีตัวเลือกหนึ่งในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากแฟนบอลของสโมสรนั้นในอีกมิติหนึ่งพวกเขาก็คือประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง การปรากฏตัวที่สนามฟุตบอลทุกสุดสัปดาห์ต่อหน้าแฟนบอลจึงเท่ากับการปรากฏตัวอย่างสม่ำเสมอต่อหน้าผู้เลือกตั้ง อันจะช่วยให้พวกเขารักษาความสัมพันธ์กับผู้เลือกตั้งได้เช่นเดียวกับการปรากฏตัวตามสื่อ งานการกุศล งานประเพณี หรือกิจกรรมสาธารณะอื่น ซึ่งสมบัติ จันทรวงศ์ (2536, น.52) มองว่านี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของนักการเมือง ขณะเดียวกันการสร้างความพึงพอใจให้แก่แฟนบอลก็เท่ากับเป็นการ

สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้งด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่โททัศน์ มาลา (2556, น. 10) วิเคราะห์ไว้ว่าแฟนบอลสโมสรบุรีรัมย์ พีอีเอและสโมสรบุรีรัมย์ เอพีซีกลายเป็นฐานเสียงกลุ่มใหม่ที่มีส่วนทำให้กรุณา ชิดชอบชนะการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อปี พ.ศ.2555

นอกจากนี้ในงานส่งเสริมกีฬา กลุ่มภารกิจด้านนันทนาการ ภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังให้กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องถ่ายโอนสนามกีฬาระดับจังหวัดและสนามกีฬาระดับรองให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย โดยให้สนามกีฬาระดับจังหวัดอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและกรุงเทพมหานคร ส่วนสนามกีฬาระดับรองอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และเมืองพัทยา (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545, น. 34) เป็นที่ทราบกันดีว่าการทำสโมสรฟุตบอลนั้น สนามกีฬาที่จะใช้เป็นสนามเหย้าของสโมสร จัดเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นสูง และมีอยู่อย่างจำกัด หรือหากจะสร้างใหม่ก็ต้องใช้งบประมาณลงทุนจำนวนมาก ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นที่ครองอำนาจอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นเจ้าของทรัพยากรชิ้นสำคัญนี้ไปโดยปริยาย หากสโมสรมีสายสัมพันธ์ที่ติดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ย่อมเข้าถึงทรัพยากรนี้ได้สะดวกขึ้น แต่หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงข้ามก็ส่งผลให้สโมสรเข้าถึงทรัพยากรได้ยากขึ้น หรือกระทั่งถูกกีดกันการเข้าถึง ดังกรณีของสโมสรชลบุรี เอพีซี และสโมสรเชียงใหม่ ยูไนเต็ด หรือบางกรณีการได้รับมอบสนามกีฬาก็กลายเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นต้องการจัดตั้งสโมสรฟุตบอล เช่น กรณีของสโมสรพิจิตร เอพีซี (นิตยสารผู้นำท้องถิ่น, 2557, น.63)

ความเป็นสถาบันของการเลือกตั้ง

ศาสตราจารย์เบนเนดิก แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) วิเคราะห์การเมืองไทยว่าการต่อสู้ของนักศึกษาประชาชนเพื่อโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจรเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 นั้นเป็นทั้งจุดเริ่มต้นแห่งการสิ้นสุดของระบอบเผด็จการทหาร และเป็นจุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยรัฐสภาที่ชนชั้นกลางและนายทุนน้อยในเมืองเป็นผู้กุมอำนาจ (Anderson, 1979 อ้างถึงใน เกษียร เตชะพีระ, 2544, น.35) ขณะที่เกษียร (2544, น.37) ได้ขยายความเพิ่มว่า หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2521 ที่แม้จะถูกเรียกขานว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ เนื่องจากการจัดสรรแบ่งอำนาจทางการเมืองและตำแหน่งสำคัญๆ ในรัฐบาลระหว่างระบบราชการที่นำโดยกองทัพกับพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งไว้ฝ่ายละครึ่ง แต่อำนาจทางการเมืองไทยจากนั้นจนถึงก่อนการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ก็ค่อยเคลื่อนมาอยู่ในมือของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งมากขึ้นเรื่อยๆ เรียกได้ว่าเป็นช่วงที่ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภานั้นเริ่มก่อตัวและลงหลักปักฐานในสังคมการเมืองไทย ประเทศไทยมีการเลือกตั้งสม่ำเสมอขึ้น และการเลือกตั้งก็ค่อยๆ กลายเป็นช่องทางหลักในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองโดยเบนเนดิก แอนเดอร์สัน (1990 อ้างถึงใน ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2556, น.36) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าตัวชี้วัดประการหนึ่งที่บ่งชี้ว่าระบอบรัฐสภาและการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองในสังคมการเมืองไทยคือ ความรุนแรงทางการเมืองที่เพิ่มขึ้น เบนเนดิกให้เหตุผลว่า หากการเลือกตั้งไม่สำคัญ คงไม่มีใครยอม “ลงทุน” ว่าจ้างมือปืนไปสังหารผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้าม

อย่างไรก็ตาม การกำจัดการเมืองด้วยความรุนแรงชนิดถึงตายไม่ใช่วิธีเดียวที่จะรับประกันชัยชนะในการเลือกตั้ง นักการเมืองในยุคที่การเลือกตั้งมี

ความสำคัญต่อการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอย่างยิ่งยวด จำเป็นต้องมีคุณลักษณะบางอย่าง และต้องใช้ทรัพยากรและวิธีการอีกหลายอย่างเพื่อให้สามารถชนะการเลือกตั้งได้ จากงานวิจัยของสิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และคณะ (2554, น. 15-16) พบว่า ในการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม 2554 สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนมี 6 เรื่อง ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ที่ผู้เลือกตั้งต้องพึ่งพาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในเรื่องการงาน การเงิน กฎหมาย และอื่น ๆ (2) ความเชื่อมั่นในผลงานอย่างเป็นทางการที่เคยมีมาแล้วในอดีต (3) ลักษณะของนโยบายที่ใช้หาเสียงดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้ง (4) ความพึงพอใจในเอกลักษณ์ของพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองนำเสนอ เช่น การเป็นตัวแทนของคนจน การเป็นตัวแทนของภูมิภาค หรือ การเป็นตัวแทนของศาสนา เป็นต้น (5) ความพึงพอใจในคุณสมบัติบางอย่างของผู้สมัคร เช่น เลือกผู้สมัครคนหนึ่ง เพราะไม่ชอบผู้สมัครอีกคนหนึ่ง และ (6) ความนิยมชมชอบในลักษณะความมีบารมีของผู้สมัคร เช่น มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถ มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี เป็นต้น

ส่วนสมบัติ จันทร์วงศ์ (2536, น.26-27) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างฐานทางเศรษฐกิจของผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้เลือกตั้งก็เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกตั้งเช่นเดียวกัน สมบัติอธิบายว่าเมื่อการเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าสู่อำนาจ การแข่งขันในการเลือกตั้งจึงมีความเข้มข้นมากขึ้น และจำเป็นต้องอาศัยเงินมากขึ้นด้วย (ไม่ได้หมายถึงใช้เพื่อการซื้อเสียงเท่านั้น แต่หมายถึงใช้เพื่อการอื่นในกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การประชาสัมพันธ์ และการเดินทางหาเสียงด้วย) การเลือกตั้งในช่วงนี้จึงมักมีนายทุนผู้สนับสนุนพรรคการเมืองไปลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่างจังหวัด ขณะเดียวกันก็มีนายทุนท้องถิ่นลงสมัครด้วยเช่นกัน โดยนายทุนท้องถิ่นที่ลงสมัครมักเป็นนักธุรกิจ/นักลงทุนในธุรกิจเกี่ยวข้องกับอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ

ซึ่งโยชิฟูมิ ทามาตะ (1991, พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (แปล), 2537, น.85) อธิบายว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะธุรกิจของพวกเขาค่าเอื้อให้พวกเขาสามารถสร้างบุญคุณและกำหนดชีวิตทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ได้

ขณะที่ยุกติ มุกดาวิจิตร (2555, น. 41-47) อธิบายการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนหลังความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากรัฐธรรมนูญ 2540 ว่า รัฐธรรมนูญ 2540 นั้นเอื้อให้เกิดพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ทำให้พรรคการเมืองหนึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้อย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพกว่าในอดีต พรรคการเมือง (และนักการเมือง) จึงสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านนโยบายที่ใช้หาเสียงได้มากขึ้น ประชาชนเองก็มองเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมากกว่าเดิม เพราะการเลือกตั้งสามารถเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของพวกเขาได้หากนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่พวกเขาเลือกได้รับชัยชนะ และนโยบายที่เคยใช้หาเสียงถูกนำไปปฏิบัติจริง ภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้ประชาชนเริ่มมีความผูกพันกับพรรคการเมือง และให้ความสำคัญกับนโยบายและผลงานของพรรคการเมืองมากขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของประจักษ์ ก้องกีรติ (2556, น.106-107) ที่มองว่าการเมืองไทยหลังรัฐธรรมนูญ 2540 นั้นมีแนวโน้มเป็นการเมืองที่แข่งขันเชิงนโยบายมากขึ้น

นอกจากนี้ ยุคที่ยังได้ชี้ให้เห็นว่าการเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการเลือกตั้งมากขึ้น และรู้จักต่อรองผลประโยชน์กับนักการเมือง เพื่อให้ให้นักการเมืองสร้างผลงานที่พวกเขาพึงพอใจแลกกับคะแนนเสียงเลือกตั้งของพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัย ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย (อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุคติมุกดาวิจิตร และนิติ ภาวครพันธุ์. 2556, ภาคสอง) ที่กล่าวว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมชนบทซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของผู้เลือกตั้งนั้นมีความยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในความสัมพันธ์มี

ทางเลือกในการปฏิบัติต่อกันได้ อภิชาติและคณะอธิบายเพิ่มเติมว่า ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะของการดูแลซึ่งกันและกัน โดยไม่ได้มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในสถานะด้อยกว่าหรือตกเป็นเบี้ยล่างอยู่ตลอดเวลา แต่ทั้งสองฝ่ายต่างต้องตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดี แตกต่างจากความเข้าใจโดยทั่วไปที่มองว่าความสัมพันธ์ในแนวตั้ง หรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นั้น ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าต้องพึ่งพาและปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของผู้ที่มีอำนาจมากกว่าอยู่ร่ำไป

ในแง่นี้ นักการเมืองที่ต้องการเข้าสู่รัฐสภาและอำนาจรัฐจึงจำเป็นต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้งและพยายามรักษาพื้นที่ รักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้เลือกตั้งอยู่เสมอ ซึ่งดูเหมือนสโมสรฟุตบอลสามารถตอบสนองความต้องการของนักการเมืองได้อย่างน้อย 3 ทาง คือ

(1) ฟุตบอลเป็นกีฬาที่คนไทยจำนวนมากชื่นชอบจากการสำรวจ พบว่าในค่านิยมของสถานีโทรทัศน์ในช่วงที่มีการถ่ายทอดฟุตบอลทีมชาติไทย และฟุตบอลลีกสูงกว่าค่านิยมโดยเฉลี่ยของสถานีโทรทัศน์ถึง 26 เท่า และ 15 เท่าตามลำดับ (นิตยสารโพลีซันนิ่ง, 2558) ขณะที่ค่าเฉลี่ยผู้ชมการแข่งขันฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกที่บริษัทไทยพรีเมียร์ลีกรวบรวมไว้ก็มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ผู้ชมการแข่งขันฟุตบอลเหล่านี้ในอีกด้านหนึ่งก็คือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในปัจจุบัน หรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในอนาคตที่นักการเมืองเข้ามาทำสโมสรฟุตบอลจึงเท่ากับเป็นการนำเสนอผลงานด้านหนึ่งของตนเองให้อยู่ในสายตาของผู้เลือกตั้ง และเป็นผลงานในด้านที่ผู้เลือกตั้งจำนวนมากให้ความสนใจเป็นพิเศษด้วยนั่นเอง

(2) การแข่งขันฟุตบอลลีกนั้นมีส่วนกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น เพราะทุกๆ การแข่งขันจะมีแฟนบอลจำนวนมากออกจากบ้านมาทำกิจกรรมที่สนามฟุตบอล ซึ่งจากการลงพื้นที่ผู้เขียนพบว่าแฟนบอลบางรายใช้จ่ายสูงราว 800-1,000 บาทต่อ 1 นัด

(สำหรับการแข่งขันนัดเหย้า) เพื่อเป็นค่าเดินทาง ค่าเครื่องดื่ม ค่าอาหาร และค่าบัตรเข้าชมการแข่งขัน นอกจากนี้หลังการแข่งขันแฟนบอลก็มักไปรับประทานอาหารต่อกันที่ร้านอาหารใกล้ๆ สนามฟุตบอล ซึ่งทำให้อยอดขายของร้านอาหารเพิ่มขึ้นในวันที่มีการแข่งขัน การทำสโมสรฟุตบอลจึงสร้างความพอใจให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่แฟนบอล แต่ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการจับจ่ายใช้สอยของแฟนบอลและกิจกรรมของสโมสรฟุตบอลด้วย ดังที่งานของ Chuenchanok Siriwat (2012, p.34) พบว่าเจ้าของร้านค้าและธุรกิจที่ตั้งอยู่ใกล้สนามชลบุรีสเตเดียมต่างรู้สึกขอบคุณสโมสรชลบุรี เอฟซีที่มีส่วนทำให้ร้านของพวกเขามีลูกค้าและมียอดขายดีขึ้นมากในวันที่มีการแข่งขันฟุตบอล

(3) การแข่งขันฟุตบอลลีกนั้นมีการแข่งขันสม่ำเสมออย่างน้อยที่สุดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง นักการเมืองสามารถใช้โอกาสนี้ปรากฏตัวต่อหน้าผู้เลือกตั้ง ณ สนามฟุตบอล ในรูปของผู้บริหารสโมสรฟุตบอลพบปะแฟนบอล ทั้งในช่วงก่อนการแข่งขัน การจับฉลากทางบัตรเข้าชมฟุตบอล เพื่อแจกรางวัลระหว่างพักครึ่งเวลาการแข่งขัน และการขอบคุณแฟนบอลในช่วงสิ้นสุดการแข่งขัน หรือปรากฏตัวร่วมกับสโมสรฟุตบอลในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมต่างๆ รวมไปถึงการปรากฏตัวในพื้นที่สื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นแฟนบอล ดังนั้นสโมสรฟุตบอลจึงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับผู้เลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงนอกฤดูเลือกตั้งและช่วงที่นักการเมืองถูกห้ามทำกิจกรรมทางการเมือง เช่น กรณีของกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย พรรคชาติไทย พรรคภูมิใจไทย และพรรคพลังประชาชนที่ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองและถูกห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ในปี 2549 และ 2551 ตามลำดับ

ความไม่คุ้มค่าของการลงทุน ในทางธุรกิจ และสถานะความได้เปรียบ ด้านทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมือง

จากการเปิดเผยผลประกอบการของนิติบุคคลในหมวดธุรกิจกิจกรรมด้านสโมสกรกีฬาของกรมธุรกิจการค้าในปี 2556 เพื่อจัดอันดับนิติบุคคลที่มีผลประกอบการขาดทุนสูงสุด 10 อันดับแรกพบว่ามินิกิบุคคลที่เป็นสโมสรฟุตบอลติดอันดับถึง 9 อันดับ โดยสโมสรที่มีผลประกอบการขาดทุนสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สโมสรเอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด ขาดทุน 88,844,881.78 บาท รองลงมาคือสโมสรแบงค็อก ยูไนเต็ด ขาดทุน 49,267,495 บาท และสโมสรภูเก็ต เอฟซี ขาดทุน 41,168,599.06 บาท ขณะที่การจัดอันดับนิติบุคคลที่มีผลประกอบการได้กำไรสุทธิสูงสุด 10 อันดับแรก กลับมีสโมสรฟุตบอลติดอันดับเพียง 5 อันดับเท่านั้น โดยสโมสรที่มีผลประกอบการได้กำไรสุทธิสูงสุดคือสโมสรอาร์มี่ ยูไนเต็ด ได้กำไร 5,178,092.44 บาท รองลงมาคือ สโมสรสุพรรณบุรี เอฟซี ได้กำไร 3,300,231.07 บาท และสโมสรบีอีซีเทโรศาสน ได้กำไร 2,528,299.84 บาท (รวิวรรณ รักถิ่นกำเนิด, 2556)

ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้การแข่งขันฟุตบอลลีกของไทยมีแนวโน้มได้รับความนิยมมากขึ้น จนมีผู้ชมเฉลี่ย 6,095 คนในฤดูกาล 2556 (บริษัทไทยพรีเมียร์ลีก, 2556) มีรายได้จากค่าลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสดที่ได้รับจัดสรรจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจำนวน 2 ล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) และมีรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมการแข่งขันและสินค้าที่ระลึกโดยเฉลี่ยสโมสรละ 11,849,987.7 บาท (บริษัทไทยพรีเมียร์ลีก, 2556) แต่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสโมสรที่สูงมากเช่นกัน ในฤดูกาล 2556 มีการประมาณการว่าสโมสรฟุตบอลในไทยพรีเมียร์ลีกทั้งหมด 18 สโมสรใช้เงินลงทุนรวมกันประมาณ 1,800 ล้านบาท โดยสโมสร

เอสซีจีเมืองทอง ยูไนเต็ด ใช้เงินลงทุนสูงสุด ประมาณ 300 ล้านบาท รองลงมาได้แก่สโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ประมาณ 200 ล้านบาท และสโมสรบีอีซี เทโรศาสน ใช้เงิน 135 ล้านบาท (สยามกีฬา, 2556, น. 36-37) ซึ่งค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดของแต่ละสโมสรน่าจะเป็น ค่าตอบแทนของนักฟุตบอลและหัวหน้าผู้ฝึกสอน จากการประมาณการของนิตยสารฟุตบอลสยามรายสัปดาห์ ระบุว่านักฟุตบอลบางราย เช่น เจย์ซิมป์สัน นักฟุตบอล สัญชาติอังกฤษของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ดได้รับ ค่าตอบแทนเดือนละ 1.88 ล้านบาท หรือปีละ 22.56 ล้านบาท, มาริโอ ยูรอฟสกี ของสโมสรเอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ดได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 1.4 ล้านบาท หรือปีละ 16.8 ล้านบาท ส่วนนักฟุตบอลไทยที่น่าจะได้รับ ค่าตอบแทนสูงที่สุดคือ ชาริลซ์ปยุส ของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด (ขณะนั้น-ปัจจุบันสังกัดสโมสรสุพรรณบุรี เอฟซี) ประมาณเดือนละ 600,000 บาท หรือปีละ 7.2 ล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2 ตุลาคม 2556) ขณะที่ เจ้าหน้าที่สโมสรชลบุรีเปิดเผยกับผู้เขียนว่าในฤดูกาล 2555 ค่าตอบแทนสูงสุดที่นักฟุตบอลของสโมสรได้รับคือ 300,000 บาท หรือ 3.6 ล้านบาท (อิติกร อัจฉารินทร์ (เชื้อวัฒนาสถาพร), 2555)

การที่สโมสรฟุตบอลเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนสูง แต่ให้ ผลตอบแทนทางการเงินที่ไม่คุ้มค่า ประกอบกับสโมสร ฟุตบอลไทยมีจำนวนมากว่า 100 สโมสร และกระจาย ตัวอยู่ทั่วประเทศ จึงเปิดช่องให้นักการเมืองท้องถิ่น ได้เข้ามาอุดหนุนหรือเป็นนายทุนให้แก่สโมสรฟุตบอล ในท้องถิ่นของตนในฐานะผู้มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการเมืองเหนือกว่าคนกลุ่มอื่นอย่างน้อย 3 ประการ

(1) ทุนส่วนตัวที่เหนือกว่ากลุ่มอื่นในท้องถิ่น : หลังทศวรรษ 2510 ประเทศไทยได้นำนโยบายพัฒนา เศรษฐกิจมาใช้อย่างจริงจัง ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ทำให้เกิดกลุ่มชนชั้นใหม่ขึ้นในสังคม ไทย เป็นกลุ่มธุรกิจการเงินและอุตสาหกรรมเอกชน

กลายเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางชนชั้น ที่ขยายตัวจากการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและทั่วประเทศ ต่อมาเมื่อระบบการเมืองเปิดกว้างมากขึ้นชนชั้นใหม่ นี้ ก็ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงมากขึ้นด้วย เช่น กรณีบรรหาร ศิลปอาชา, สมชาย คุณปลื้ม (ก้านัน เป้าะ) และชัย ชิดชอบ (นพพันธ์ วรรณเทพสกุล, 2549, น. 280-257) นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จึงมักเป็นผู้ที่มี สถานะเป็นนายทุนท้องถิ่นที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่า คนกลุ่มอื่นในท้องถิ่น ด้วยสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงนี้ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีกำลังที่จะอุดหนุนสโมสร ฟุตบอลของท้องถิ่นได้

(2) ทุนจากสายสัมพันธ์กับกลุ่มทุนอื่นๆ ทั้งในและ นอกท้องถิ่น : ด้วยความกว้างขวางทางสังคม และด้วย ตำแหน่งหน้าที่ของนักการเมืองที่สามารถตอบแทน ผลประโยชน์ให้แก่ภาคธุรกิจเอกชนที่อยู่ในเครือข่าย ความสัมพันธ์ได้ นักการเมืองท้องถิ่นจึงสามารถระดม เงินทุนจากภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ทำธุรกิจ อยู่ในท้องถิ่น หรือเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมาสนับสนุน สโมสรฟุตบอลของตนเองได้ ซึ่งหากพิจารณาเป็นราย สโมสรเราจะพบว่ามักมีผู้สนับสนุนที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอยู่ด้วยเสมอ เช่น ผู้สนับสนุนของสโมสรราชบุรี มิตรผล เอฟซี ประกอบไปด้วยรถไถคูโบต้า และน้ำตาล มิตรผล เนื่องจากจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีโรงงานน้ำตาลมิตรผลตั้งอยู่, สโมสรเชียงราย ยูไนเต็ดมีผู้สนับสนุนหลักรายหนึ่งเป็นร้านขายผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ของจังหวัด, ในฤดูกาล 2556 สโมสรชลบุรี เอฟซี มีผู้สนับสนุนหลายราย เช่น เครื่องดื่มตราช้าง, กลุ่มบริษัทสามารถ (ผลิตภัณฑ์ โทรศัพท์มือถือไอโมบาย), ร้านสะดวกซื้อ 7-11 และ บริษัทพัฒนาที่ดินเหมราช ซึ่งผู้บริหารสโมสรชลบุรีฯ ยอมรับว่าผู้สนับสนุนเหล่านี้เข้ามาสนับสนุนสโมสร เนื่องจากมีสายสัมพันธ์ส่วนตัวกับสนธยา คุณปลื้ม แกนนำกลุ่มเรารักชลบุรี และหัวหน้าพรรคพลังชล ขณะที่ผู้สนับสนุนอย่างน้ำอัดลมบิกโคล่านั้นเข้ามา

สนับสนุนเพราะบริษัทตั้งโรงงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี (อรณพ สิงโตทอง, 2557, สุกรี แมนชัยนิมิต, 2552)

(3) ตำแหน่งทางการเมืองทำให้เข้าถึงการสนับสนุนจากรัฐได้ง่ายขึ้น: นักการเมืองท้องถิ่น เมื่อได้อยู่ในตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือนายกเทศมนตรี ตำแหน่งทางการเมืองของพวกเขาจะช่วยพวกเขาเข้าถึงทรัพยากรของรัฐและเอื้อเพื่อทรัพยากรเหล่านั้นต่อสโมสรฟุตบอลของตนได้ แต่หากผู้อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองเป็นฝ่ายตรงข้ามกับเจ้าของสโมสรฟุตบอลก็จะทำให้สโมสรเข้าถึงทรัพยากรของรัฐได้ยากขึ้น ทรัพยากรเหล่านั้นอาจเป็นสนามฟุตบอลของท้องถิ่น เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตามที่สโมสรฟุตบอลร้องขอ ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของท้องถิ่น

- สนามฟุตบอลของท้องถิ่น: ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งเล่าให้ ผู้เขียนฟังว่าสโมสรฟุตบอลจังหวัดหนึ่งในภาคกลางเช่าสนามขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โดยจ่ายค่าเช่าเฉพาะวันที่มีการแข่งขัน ในราคาค่าเช่าไม่กี่พันบาท แต่สโมสรเข้าไปใช้สนามของ อบจ. เพื่อทำการฝึกซ้อมด้วยทุกวัน โดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า ขณะที่สโมสรฟุตบอลแห่งหนึ่งในภาคเหนือก็เช่าสนามฟุตบอลของ อบจ. ในราคาที่ถูกกว่าราคาเช่าสำหรับบุคคลทั่วไป (จีบ, 2558) ขณะที่ในช่วงที่ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นคู่แข่งทางการเมืองของกลุ่มเรารักชลบุรีได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี สโมสรชลบุรี เอฟซี ก็ต้องประสบปัญหาเทศบาลเมืองชลบุรีไม่ให้ความร่วมมือในการสร้างสนามเทศบาลเมืองชลบุรีเป็นสถานที่แข่งขัน (อรณพ สิงโตทอง, 2557)
- เงินอุดหนุน: ในช่วงก่อนปี 2552 ซึ่งสมาพันธ์ฟุตบอลเอเชีย (Asian Football Confederation:

AFC) ยังไม่ได้กำหนดให้สโมสรฟุตบอลที่แข่งขันในลีกที่ AFC รับรองต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทเต็มรูปแบบนั้น สโมสรฟุตบอลที่มีสายสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองท้องถิ่น หรือเป็นสโมสรของนักการเมืองท้องถิ่นเองมักได้รับเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (งบสนับสนุนด้านกีฬา) (มดิชนรายวัน, 2554, น.23) หรือหลังจากจดทะเบียนเป็นบริษัทแล้วปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งยังให้การสนับสนุนทางการเงินแก่สโมสรฟุตบอลทางอ้อมอยู่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์จ่ายเงินอุดหนุนให้สมาคมกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางไปชมการแข่งขันฟุตบอลของแฟนบอล (สำนักข่าวอิศรา, 2558) หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงสนามฟุตบอล (ซึ่งสโมสรฟุตบอลขอเช่า) (เอสเอ็มเอ็มสปอร์ต, 2555)

- การอำนวยความสะดวกทั่วไป : เช่นการว่าจ้างบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทำงานพิเศษในวันแข่งขัน หรือจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของสโมสร เช่น กรณีที่สโมสรชลบุรี เอฟซีจัดงาน “ฉลามชลคนกันเอง” ก็มีรถสุขาเคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งวิทยา คุณปลื้มเป็นนายก อบจ. และรถสุขาเคลื่อนที่ของเมืองพัทยา ซึ่งอิทธิพล คุณปลื้มเป็นนายกเมือง มาอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ร่วมงาน และกรณีที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาทซึ่งมีอนุสรณ์ นาคาศัย เป็นนายก อบจ. ให้การสนับสนุนรถรับ-ส่งนักฟุตบอลของสโมสรชัยนาท เอฟซี

สรุป

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ที่นักการเมืองหันมาเป็นเจ้าของหรือผู้สนับสนุนสโมสรฟุตบอลอาชีพนั้นไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้แก่

(1) การรวมลีกฟุตบอลอาชีพระหว่างไทยลีก (Thai League) กับโปรวินเชียลลีก (Provincial League) เข้าด้วยกัน เป็นไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก (Thailand Premier League) ซึ่งส่งผลให้การแข่งขันฟุตบอลอาชีพได้รับความสนใจจากแฟนบอลมากขึ้น

(2) การกระจายอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ส่งผลให้การแข่งขันในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความ

เข้มข้นและได้รับความสนใจจากนักการเมืองมากขึ้น ทั้งยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหน้าที่ด้านการส่งเสริมกีฬาและการดูแลสนามกีฬาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของฟุตบอลอาชีพ

(3) ความเป็นสถาบันของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นหลังหมดยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ กล่าวคือการเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางหลักในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง นักการเมืองจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาฐานเสียงมากขึ้นทำให้สโมสรฟุตบอลถูกมองในฐานะช่องทางหนึ่งในการสร้างและรักษาฐานเสียงด้วย

(4) ความไม่คุ้มค่าของการลงทุนในทางธุรกิจ และสถานะความได้เปรียบด้านทรัพยากรของนักการเมือง ส่งผลให้นักการเมืองสามารถสนับสนุนสโมสรฟุตบอลได้สะดวกกว่าคนกลุ่มอื่นในท้องถิ่น และเอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทนี้ได้

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- เกษียร เตชะพีระ. (2544). **ข้าแหลระบอบเลือกตั้งธิปไตย: บทเรียนทางการเมืองจากวิกฤตเศรษฐกิจไทย.** ใน กาญจน์ ละอองศรี, และธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (บรรณาธิการ), **กระจกหลายด้านฉายประวัติศาสตร์ กรุงเทพฯ: มติชน.**
- _____. (2547). **บุขกับทักษิณ: ระบอบอำนาจนิยมขวาใหม่ ไทย-อเมริกัน.** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ณัฐกรณ์ วิทิตานนท์. (2557). **การเมืองกับฟุตบอลไทย. ใน** วสันต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ), **ฟุตบอลไทย: ประวัติศาสตร์ อำนาจ การเมือง และความเป็นขวา. กรุงเทพฯ :** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์, ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2556). **เลือกตั้งไม่นองเลือด : ความรุนแรง ประชาธิปไตย กับการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554.** กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2555). **เงินไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดการเลือกตั้ง : มานุษยวิทยาการเมืองของการ “ซื้อเสียง”.** ใน วสันต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ), **การเมืองของราษฎรไทยยุคหลัง (หลัง) ทักษิณ: รวมบทความว่าด้วยเรื่องขนขันนำ การเลือกตั้ง ผู้มีอิทธิพล คนเลื้อแดงและประชาธิปไตย 100%.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2555). **การเมืองในกระบวนการกระจายอำนาจ: ศึกษาผ่านบทบาทของนักวิชาการข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2536). **เลือกตั้งวิกฤต: ปัญหาและทางออก (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2545). **แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และคณะ. (2554). **รายงานฉบับสมบูรณ์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2554: ศึกษาบทบาทพรรคการเมือง และพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุคติ มุกดาวิจิตร, และนิติ ภาวีครพันธ์. (2556). **โครงการวิจัยทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บทความวารสาร

- Tamda, Yoshifumi (2537). 'อิทธิพล' และ 'อำนาจ': การเมืองไทยด้านที่ไม่เป็นทางการ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, ผู้แปล). **รัฐศาสตร์สาร**, 19 (2), 75-96.
- กองบรรณาธิการ. (2557). **ผู้เล่นคนที่ 12 ของพิจิตร เอฟซี. นิตยสารผู้นำท้องถิ่น**, 14 (157), 63-73.
- กองบรรณาธิการ. (ธันวาคม, 2556). **Cover story. ฟอรับส์ ไทยแลนด์**, 40-53.
- จีระศักดิ์ โจมทอง. (บรรณาธิการ). (ม.ป.ป.). **ชลบุรีเอฟซี เอ็กซ์ตรี.**

ไททัศน์ มาลา. (2556). การเมืองเรื่องการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์: สัมพันธภาพและการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจ. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 11 (1), 116-141.

วิทยานิพนธ์

ทวีชัย ตรีเลิศวานิชย์. (2544). ปัญหาการจัดการแข่งขันฟุตบอลไทยแลนด์โปรวินเชียลลีก ครั้งที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาพลศึกษา.

ปิ่นนราราคุณานนท์ และคณะ. (2548). ปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของการจัดการแข่งขันฟุตบอลไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ-จันทบุรี, คณะวิทยาการจัดการ, ภาควิชาการตลาด.

อาจินต์ ทองอยู่คง. (2555). “แฟนบอล”: ปฏิบัติการทางวัฒนธรรมของแฟนสโมสรฟุตบอลไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขามานุษยวิทยา.

ChuenchanokSiriwat. (2012). Football culture and the politics of localism: A case study of Chonburi Football Club. (Master’s thesis). Chulalongkorn University, Faculty of Political Science.

บทความหนังสือพิมพ์

“ยุทธ” นั่งเก้าอี้นายกเล็กเมืองเพชร. (14 มกราคม 2543). มติชน, น. 3.

“วิทยา” เดินหน้าสาน 12 นโยบาย. (3 พฤษภาคม 2551). มติชน, น. 10.

“อภิรักษ์ โกษะโยธิน” ลั่น “แบงก์ค็อก ยูไนเต็ด” จะเป็นแชมป์ใน 3 ปี. (17 มิถุนายน 2552). สยามกีฬา, น. 20.

เมื่อแฟนบอลบ้าคลั่ง...เหล่าสโมสรบ้าระห่ำ ลีกไทย 2013 เงินสะพัดเกือบ 4,000 ล้านบาท. (8 มีนาคม 2556). สยามกีฬา, น.36-37.

นายก อบจ. สงขลาคนใหม่ “นิพนธ์ บุญญามณี”. (6 สิงหาคม 2556). สยามรัฐ, น. 6.

บรรหารมาแล้ว ประธานทีมสุพรรณ. (28 มกราคม 2554). ไทยรัฐ, น. 21, 32.

สาวก “ไฟฟ้า fc” โวย เนวินสูญย้ายไปบุรีรัมย์ เผาสัญลักษณ์ทีมวอด. (30 พฤศจิกายน 2552). แนวหน้า, น.1-2.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“แบงก์ค็อก” ทุ่ม 60 ล้านบาทลุยไทยลีก หวังติดท็อปเท็น. (20 กุมภาพันธ์ 2556). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/327920>

“อิทธิพล” นั่งเก้าอี้นายกเมืองพัทยาคนใหม่ชนะคู่แข่งท่วมท้น. (5 พฤษภาคม 2551). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9510000052268>

3k นู่น “บุรีรัมย์-ชลบุรี-ราชบุรี”. (5 มีนาคม 2556). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www2.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9560000027459>

ไทยลีก-ลีกวันรับ 38 ล้าน ค่าลิขสิทธิ์ยิ่งสด-รางวัลยอดเยี่ยม. (5 ธันวาคม 2556). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/387351>

ปี บางปะกง. (2 ตุลาคม 2556). แข่งค่าเหนื่อยแพง. ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/373351>

พบ อบจ. บุรีรัมย์ควักเงิน 20 ล.ช่วย “ชนคน” เดินสายเชียร์ “บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด”. (20 เมษายน 2558). สำนักข่าวอิศรา. สืบค้นจาก http://www.isranews.org/เรื่องเด่น/สำนักข่าวอิศรา/item/38021-news02_38021.html

รวีวรรณ รักถิ่นกำเนิด. (19 เมษายน 2558). ส่องสมรภูมิ “สโมสรบอลไทย” ยุคเฟื่องฟู ฟอกเงิน-หาเสียง? ฤๅธุรกิจการเมือง. ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. สืบค้นจาก <http://tcijthai.com/tcijthainews/view.php?ids=5517>

ศึกคอนเทนท์กีฬาฟิวเจอร์ สนั่นจ่อทีวี. (16 เม.ย. 2558). นิตยสารโพลีซันนิ่ง.

สืบค้นจาก อ่างทองทุ่มงบ 10 ล้านบาทปรับรังเหย้ารับซีซั่นใหม่. (19 ตุลาคม 2555). เอสเอ็มเอ็มสปอร์ต. สืบค้นจาก <http://www.smmsport.com/reader.php?news=67144>

สุกรี แมนชัยนิมิต. (27 พฤศจิกายน 2552). สนามนี้ต้องเล่นเอง. นิตยสารโพลีซันนิ่ง. สืบค้นจาก <http://www.positioningmag.com/content/สนามนี้-ต้องเล่นเอง>

_____. (5 พฤศจิกายน 2552). ทุนหนาฟุตบอลชนะ คะแนนเสียงก็มา. นิตยสารโพลีซันนิ่ง. สืบค้นจาก <http://www.positioningmag.com/content/ทุนหนา-ฟุตบอลชนะ-คะแนนเสียงก็มา>

สัมภาษณ์

จีบ (นามสมมติ). (12 มกราคม 2558). สนทนาส่วนบุคคล.

ฉัตรกร อาจวาริน (เชื้อวัฒนาสถาพร). เลขานุการสโมสรชลบุรี เอฟซี. (16 มิถุนายน 2555). สนทนาส่วนบุคคล.

อรรถพร สิงห์โตทอง. รองประธานสโมสรชลบุรี เอฟซี. (17 มีนาคม 2557). สัมภาษณ์.